

етерия и участието на българите в Гръцкото въстание. Преди завършването на започнатото дело Николай Мустаков умира.²¹

Другите двама братя - Христо и Димитър, следват семейната традиция в печеленето на пари - наеми от дюкяни, арендатори на мошии, но в същото време се и отличават с големия си интерес към общественно-културните въпроси. Те са съпричастни на образованието и просветата на своите сънародници, участват в изграждането на българско училище и правят планове за печатница.

Димитър Мустаков е човек с делови и интелектуални възможности и свободолюбив дух. Сред Мустакови той е най-компетентен в съдебните дела. Вещ в управлението на мошии и решаване на арендаторски отношения и проблеми. Съветник и приближен "довереник" на сръбския княз Милош Обренович по много въпроси, включително за имотите на княза в Румъния. На Димитър Мустаков Милош Обренович поверява през 1838г. да извърши разследване в неговата мошия Пояна за бунта на работниците срещу надзирателя Штефан Пазарацци. Дълги години е втори дипломатически агент на Сръбското княжество в Букурещ - заместник на генералния представител Михаил Герман при неговите отсъствия,²² като представлява и защитава интересите на Сърбия. Различни източници потвърждават връзките на Димитър Мустаков с гръцкото национално-освободително движение и ръководителите на Филки етерия. Приближен е на Сава Бимбаша. Поддържа отношения с Александър Ненкович и Панку Христо, които подготвят участието на българи във въстанието през 1821 г. Единствен от Мустакови, Димитър фигурира в тефтерите на търговската къща на хаджи Януш, където се събират гръцки преселници най-приближени по въпросите на въстанието. През 1820 г. Димитър Мустаков заминава за Сърбия с важната мисия да посредничи между княз Милош Обренович и ръководителите на въстанието. Димитър Мустаков умира през 1842г.²³

След смъртта на брат си Димитър, Христо Мустаков поема грижите за сръбските имоти (мошии и залежи от сол). Получил завидно образование в прочутата Бейска академия в Цариград, Христо Мустаков се отличава с големия си интерес към българското културно минало. Подпомага руския учен славист В.И.Григориевич при обиколките му в България, в проучванията му и усилията му за съхраняването на старобългарската литература. Голяма част от средствата си той отдава за издръжка на български младежи, които да завършат образованието си в Киев, Кишинев, Одеса. Дори сетната воля на Христо Мустаков е "щото 1500 австрийски жълтици от неговото имущество да се осигурят, а от лихвите им да се възпитават юноши."²⁴

Димитър и Христо Мустакови са онези букурещки габровски търговци, към които се обръщат одеските габровски търговци В. Априлов и Николай Палаузов за съдействие и помощ при построяването на Първото новобългарско училище в "отечеството им Габрово". Те приемат и подпомагат родолюбивата инициатива, изваждат жълтици от кесията си и се подписват в тефтера кондика на бъдещото училище. След това, с присъщата деловитост и практичност на балканджий, те участват дейно в уреждането на габровското училище, борят се с мъчнотиите около непосредственото изграждане на училищната сграда и организацията на учебния процес. Техен е